

DELMAGYARORSZÁG

Szerkesztőség:
SZEGED, KÁRÁSZ-UTCA 9. SZÁM.
A szerkesztőség telefonja: 305.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:
egész évre 28.— K. negyedévre 7.— K.
félévre 14.— K. egy hónapra 40 K.
Egyes szám ára 10 fillér.

Kiadóhivatal:
SZEGED, KÁRÁSZ-UTCA 9. SZÁM.
A kiadóhivatal telefonja: 81.

Szeged, 1917,

VI. évfolyam, 123. szám.

Péntek, május 25.

Tisza beszéde a munkapártban a lemondás okáról és körülményeiről.

A politikai válság csütörtökön nem fejlődhetett a kibontakozás felé. Pénteken kezdődnek meg ugyanis azok a királyi kihallgatások, amelyek a válság megoldását megelőzik, a jövő hétnél előbb aligha váltja fel tehát az ügyeket ideiglenes vezető Tiszakabinetet az új kormány.

A válság megoldásával kapcsolatos hírek közül a magyar közvéleményt bizonyára a legvárattalabbul éri az, amely szerint az új helyzet kialakulása során nevezetes szerep fog jutni a népszerű József főhercegnek. Erről ismét Bécsben tudtak legelőször, a *Presse* adott hírt róla csütörtökön reggel, délután már az egyik budapesti könyvkereskedő, a *Magyar Tudósító* is közölte a lapokkal azt az értesülését, hogy a kormányválság megoldásánál a király különös szerepet szánt József főhercegnek. Ez a különös szerep semmi esetre sem lehet persze a miniszterelnökség, bármennyire különös lenne az, hogy egy főherceg, akinek különös jogi helyzetet biztosítanak törvényeink és aki fenség, mint a magyar kormány elnöke vállalja a kormányzásért a felelősséget, keresztütiében álljon az esetleg erős ellenzéki támadásoknak, rágalmaszásokra keveredjék mint főmagánvádló, esetleg párbajozzon, vagy a parlamenti bíróság elé kerüljön mint — vádlott. Ez a kombináció igazán különös.

A nap politikai eseménye az a hatalmas beszéd, amelyet gróf Tisza István tartott a munkapárt csütörtök esti értekezletén. Miután az országgyűlés nincs együtt, itt nyilatkozott Tisza a lemondás indokairól és körülményeiről, kérve eljárásához a párt hozzájárulását. Április végén jelent meg tudvalevőleg az a királyi kézirat, amely a népjóléti intézmények egész sorozatának megteremtését rendelte el. A királyi parancsra — mondta Tisza — munkába vették ezeket és legelső sorban gondoskodni kívántak a háború közvetlen áldozatairól: az özvegyekről, rokkantokról és árvákról, azon kívül népjóléti intézményeket készítettek elő. Folyt a tuberkulózis leküzdésére irányuló harc és a gyermekvédelem állami szervezésének előmunkálata. A birtokpolitikai reformnál irányító elvvé emelkedett, hogy hozzáférhetővé kell tenni a birtokot a népnek és ezért meg kell engedni a holtkézen levő birtokok tulajdono-

sainak, hogy önkéntesen más alakba öltöztessék át vagyonukat. Fel kívánták karolni a reformok a mezőgazdasági munkásságot és cselédséget és értékesíteni kívánták a munkásbiztosítás terén szerzett tapasztalatokat. Meg akarták adni a szakszervezetek egészséges fejlődésének feltételeit, rendezni kívánták a sztrájkjogot. Utolsó lépéseink, amelyeket lemondásunk előtt tettünk — folytatta Tisza — a tisztviselők helyzetének jelentékeny javulását eredményezték volna. A nemzetiségi kérdéssel való megemlékezés után ismertette tervezetét a választójog kiterjesztéséről, amely 2—300.000-rel növeli a választók számát. A javaslatához nem nyerték meg a király hozzájárulását, aki szélesebb jogkiterjesztést akart, lemondásuknak kizárólag ez az oka. A legközelebbi jövő politikai életének függönyét lebbenti föl egy pillanatra, amikor Tisza beszédének végén így nyilatkozik: a radikális választói jog megalkotásának tervét meg kell akadályoznunk, amikor az egész párt felállva, tomboló lelkesedéssel ünnepli a miniszterelnöki székéből távozó vezérét, amikor egyhangulag kimondják, hogy a párt helyesli a kormány álláspontját és kéri Tiszát, szentelje erejét továbbra is a párt vezetésének.

(Budapesti tudósítónk telefonjelentése.)

A munkapárt csütörtökön este 7 órakor értekezletet tartott gróf Khuen-Héderváry Károly elnöklésével. A nagyterem zsúfolásig megtelt a párttagokkal, főrendekkel és a főispánokkal. Gróf Tisza Istvánt belépésekor percekig tartó lelkes éljenzéssel fogadták.

Az értekezlet megnyitása után nyomban Tisza emelkedett szólásra s nagy figyelem közepette a következőket mondotta:

— Miután az országgyűlés nincs együtt, kötelességemnek tartom, hogy a kormány lemondásáról, annak körülményeiről és indokairól beszámoljak. Másrészt kötelességem, hogy a párt határozatát kérjem a kormány eljárását, állásfoglalását és követendő politikáját illetően.

— Öfelsége április végén hozzám intézett legelsőbb kéziratában utasította a kormányt, hogy előkészítse a népjóléti intézmények egész sorozatát, valamint a magyar állam létfeltételeit nem érintő választójogi

reform olyan tervezetét, amelyben kifejezésre jusson a király és a nemzet hálája a háborúban hozott nagy áldozatokért. E királyi parancsra munkába vettük a szóban forgó feladatokat, foglalkoztunk a kérdések egész sorozatával, amelyek hivatva lettek volna a királyi parancsnak megfelelően kifejezésre juttatni a király és a nemzet háláját a háborúban hozott áldozatokért. A legelső feladat a háború közvetlen áldozatainak az özvegyeknek, rokkantoknak és árváknak felkarolása, ezenkívül a népjóléti intézkedések egész sorozata: a tuberkulózis elleni küzdelem, továbbá a gyermekvédelem kérdése, mely a hadiárva gondozásával van szoros kapcsolatban.

— Itt van továbbá a birtokpolitika kérdése. Rokkantjainknak csekély kisebbsége csak az, amelyen az ipari oktatás útján lehet segíteni. Legnagyobb része visszavágyik a saját falujába. Hozzáférhetővé kell tenni a birtokot a népnek. E kérdésben előtérbe tolni a telepítés gondolata. Olyan birtokpolitika ez, amely a magyar nemzeti szempontból a teljesen megbízható osztályt szaporítaná, különösen az ország ama részében, ahol rájuk a nemzetnek szüksége van. Módot kell nyújtani a holtkézen fekvő birtokok tulajdonosainak, hogy önkéntesen megfelelő módozatok mellett más alakba öltöztessék át vagyonukat. A kisbirtokosoknak hozzáférhetővé kell tenni, hogy alkalmas földterületeket kapjanak, vagy pedig kisajátítással kellene rajtuk segíteni. A nagy adóteherrel küzdő magyar nagybirtokos- és közép-birtokososztályt csakis így lehet megmenteni attól, hogy a háborúval kapcsolatos adóteher agyon ne nyomja őket. Fel kell karolnunk a földbirtokkal foglalkozó embereket, a mezőgazdasági munkásságot és cselédséget. E tekintetben a Gazdasági Munkáspénztár fejt ki áldásos tevékenységet. Hasonló működést fejt ki a Munkásbiztosító Pénztár, az ipari és kereskedelmi alkalmazottak érdekében, amely azonban reformra szorul.

— Nagy figyelmet kell fordítanunk a szakszervezetekre. Nem szabad a szakszervezetekben kellemetlen jelenséget látni, amelyet legjobb volna eltörölni a föld színéről és amelyet legjobb mentől kevésbé érvényre engedni juttatni. Ellenkezőleg számolni kell ama tényekkel, hogy az ipari munkásosztály a maga egész önkormányzati képességét belevigye a szakszervezetekbe. Ezért gondoskodjunk róla, hogy e szabad talajból természetesen nőtt növénynek megadjuk az összes fejlődés előfeltételeit. Szakítanunk kell a struccpolitikával, hogy némán nézzük a sztrájkokat. A sztrájk